

Selvejet giver bedre uddannelser

Af Pernille Brøndum, formand for Danske HF & VUC, Ulla Koch, formand for bestyrelserne i Danske HF & VUC, Ole Heinager, formand for Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Lederne, Lars Goldschmidt, formand for Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Bestyrelserne, Nils-Georg Lundberg, formand for Gymnasiernes Bestyrelsesforening, Birgitte Vedersø, formand for Danske Gymnasier, Per B. Christensen, formand for Danske SOSU-skoler Bestyrelserne og Lisbeth Nørgaard, formand for Danske SOSU-skoler, Henrik Hvidesten, formand for FGU-Danmark og Hanne Fischer, formand for FGU- Danmarks Direktør- og Rektorkollegium.

Institutionernes selveje er under urimelig beskyldning for tiden, og det er synd, for selvejet har en væsentlig del af æren for, at institutionerne i dag kan tilbyde deres elever et spændende og varieret uddannelsesudbud i ordentligt vedligeholdte bygninger med tidssvarende udstyr og laboratorieforhold. Et af selvejets helt store styrker er nemlig den lokale styring, hvor bestyrelse og ledelse sammen træffer valg og foretager prioriteringer ud fra de behov og ønsker, der er på uddannelsesinstitutionerne og i deres lokalområde. Det giver meningsfulde beslutninger, gennemsigtighed og effektivitet.

Det lokale råderum, som institutionerne har fået med selvejet, betyder fx, at det enkelte gymnasium, den enkelte erhvervsskole, det enkelte VUC og den enkelte FGU-skole selv bestemmer hvilke studieretninger, fagpakker og valgfag de udbyder og selv tilrettelægger undervisningen og de øvrige forhold efter den elevgruppe, de har, og de lokale behov.

Det er takket være selvejet, at fx Bjerringbro Gymnasium sidste år kunne udvide og opbygge den specielle naturvidenskabelige studieretning BeScience med støtte fra fonden bag (den lokale virksomhed) Grundfos. Det er takket være selvejet, at HF & VUC Nord og SOSU Nord indgår i konstruktivt bygningsfællesskab om drift af moderne undervisningslokaler i Aalborg. Det er takket være selvejet at IT-Center Fyn, der er et administrativt IT-servicefællesskab med 37 almene gymnasier, SOSU-skoler og VUC'er placeret på over 70 adresser i det meste af Syddanmark, Region Sjælland og Hovedstaden, samarbejder om it-drift og it-pædagogik. Flere steder i landet arbejder FGU-institutioner også sammen med både erhvervsskoler og SOSU-skoler for at forberede eleverne på en videreuddannelse, inden for de erhvervsrettede uddannelser, herunder social- og sundhed eller pædagogik. Ligesom selvejet også gjorde det muligt for Alssundgymnasiet i Sønderborg at oprette faget kinesiske områdestudier i 00'erne – på et tidspunkt, hvor hele Sønderborg fra erhvervsliv over kommune til universitet havde blikket stift rettet mod den kinesiske vækstmotor.

Et andet eksempel er ZBC, som inden for de seneste år har styrket lokale uddannelsesudbud med etablering af 40 nye udbud af grundforløb på erhvervsuddannelserne på Sjælland, samt et htx-udbud i Vordingborg. Det er også selvejet, der gør det muligt for en uddannelsesinstitution at prioritere ekstra midler til lektieværksteder og mentorordninger, mens en anden kan prioritere talentudvikling eller internationalt samarbejde alt efter, hvilken strategi den enkelte skole lægger, og hvilken elevgruppe de har inden for dørene. Det sikrer eleverne en uddannelse, der er tilpasset netop deres behov, og som de selv via deres plads i bestyrelsen har mulighed for at påvirke.

Det er bestyrelsens opgave at sikre, at institutionen afsætter de nødvendige midler til fx efteruddannelse af underviserne, og at indsatserne prioriteres i samarbejde med elever, medarbejdere, kommune og andre relevante lokale aktører. Og netop fordi det er lagt ud til bestyrelse og ledelse på den enkelte institution, hvordan de vil løse de foreliggende opgaver inden for de rammer Folketinget har udstukket, så sikrer selvejet, at de centrale regler, uddannelsespolitiske målsætninger og besparelser, politikerne vedtager, udmøntes effektivt og smidigt lokalt.

Da selvejet blev indført for næsten 30 år siden på erhvervsskolerne og for 13 år siden på de almene gymnasier, SOSU-skoler og VUC var det netop intentionen, at selvejet skulle skabe en mere enkel, gennemsigtig og effektiv styring af institutionerne.

I det seneste år har der dog været et stigende fokus på konkurrencen mellem ungdomsuddannelserne, og flere har givet selvejet skylden. Men det er en fejlagtig konklusion. Den øgede konkurrence om eleverne skyldes snarere indretningen af taxametersystemet. Langt størstedelen af skolernes økonomi er nemlig bundet op på antallet af elever, og derfor er kampen om at fylde klasseværelserne blevet skærpet i takt med, at ungdomsårgangene siden 2010 er blevet mindre. Etableringen af FGU-sektoren viser, at selvejet sagtens kan fungere uden konkurrence mellem institutionerne.

Selvejet og taxametersystemet udgør sammen med anden politisk regulering de tre ben i styringen af uddannelserne. Men de er nødvendigvis ikke hinandens forudsætninger. Ændringer af taxametersystemet piller altså ikke ved selvejet og dets store styrker.

En justering af taxametersystemet, så et klogt grundtilskud på udbudsniveau, målrettet de enkelte sektors specifikke forhold, udgør en større del af det samlede tilskud, vil være et effektivt middel til at mindske konkurrencen mellem uddannelsesinstitutionerne. Og politikerne kan sagtens regulere taxameteret og konkurrencen uden at begrænse selvejet. For hvorfor trække tæppet væk under en succes?